

Å håndtere en bekymring

Fagkonferanse utviklingshemmede, vold og seksuelle overgrep

18.10.21

Irene Kjærnstad, habiliteringstjenesten ved Sykehuset Innlandet

Hege Frostad, Statens barnehus Hamar

- Hva vet vi:
 - Mer overgrep enn ellers
 - Mindre avdekking enn ellers
- Hva gjør vi med det?
 - Sette hjelpere i stand til å håndtere en bekymring
 - Sette hjelpere i stand til å få/oppdage en bekymring
 - Sette hjelpere i stand til å sette utviklingshemmede i stand til å formidle en historie

Å sette hjelpere i stand til å håndtere en bekymring

- Med dette mener vi den "formelle" håndteringen da man har en mistanke.
- Rutiner på arbeidsplassen
 - Hva gjør vi?
 - Hvem snakker vi med?
 - Hvor god tid har vi?
 - Hvordan journalfører vi?
 - Og ikke minst – når melder vi?

Å sette hjelpere i stand til å få/oppdage en bekymring – mulige bekymringstegn

- Utsagn
- Tegn på vold eller seksuelle overgrep: Fysiske, verbale, uttrykt gjennom atferd, humør og sinnstilstand, fungering (sosialt, faglig, emosjonelt)
 - Fall i funksjonsnivå
 - I fareberedskap
 - Urolig og ukonsentrert
 - Gruer seg til å dra hjem eller et annet sted
 - Endring i humør og atferd avhengig av hvilken setting personen er i
 - Stille og pliktoppfyllende, "pleasing"
 - Reagerer voldsomt på korrigerende eller hevet stemme
 - Stort behov for trygghet, "klengete"
 - Atferd som avviker fra aldersadekvat seksuell utforskning (hyppighet, type, situasjon, samtykke, jevnbyrdighet, grad av tvang/press/trusler)
 - *Seksualisert atferd vs seksuell atferd*
- Tegnene kan ofte være generelle og kan sammenfalle med tegn på andre vansker

Å sette hjelpere i stand til å få/oppdage en bekymring – å snakke om et vanskelig tema

- Våg å bringe temaet på bane
- Still åpne spørsmål
- Bruk ord eller informasjon personen allerede har gitt deg for å drive fortellingen videre
- Ikke ledende spørsmål eller alternativspørsmål.
- Ikke introduser personer om det ikke er nevnt først av personen.
- Noter nøye og bruk personens ord.

Å sette hjelpere i stand til å få/oppdage en bekymring – en vag bekymring

- Definer at du har en bekymring og del den med noen. Tenk at dette er en aktiv fase heller enn «vente og se». Men – dette betyr ikke nødvendigvis rask handling – det betyr å være gjennomtenkt ift å finne mer ut av bekymringen.
- Tenk gjennom hvor akutt er det? Behov for beskyttelse
- Tenk på hvordan du kan være den som går an å fortelle til, og hvordan du kan skape settinger som øker sjansen for å fortelle men uten å være ledende.
- Drøft med andre instanser rundt hva du kan gjøre videre og hva som er riktig meldetidspunkt.

Å sette hjelpere i stand til å få/oppdage en bekymring – relasjonens betydning

- Vi må tenke forbi rutiner og sjekklister. Hva gjør egentlig at noen klarer å fortelle om overgrep?
 - RELASJON
 - Døråpnere

Å sette hjelpere i stand til å sette utviklingshemmede i stand til å formidle en historie – forståelse av individuelle vansker

- Kartlegging
- Kunnskap om kognitiv fungering - tilpasse
- Repetisjoner
- Unngå metaforisk språk
- Trygghet
- Individnivå og systemnivå
- Sårbarhet:
 - Få selvhevdelsesferdigheter – risiko for å bli utnyttet eller utnytte andre
 - Utviklingshemming utgjør en sårbarhet knyttet til begrensede kommunikasjonsferdigheter og begrensede muligheter til å kjenne igjen risikofylte situasjoner
 - Står i et avhengighetsforhold til andre personer
 - Ønske om å være i et kjærlighetsforhold
 - Identitet og opplevelse av egne vansker
- Forebygging

Forts

Henviser til spesialisthelsetjenesten

Prioriteringsveileder habiliteringstjenesten

- **Voksne**
 - Vansker knyttet til seksualitet i målgruppen - andre tilstander (veiledende frist 24 uker)
 - Vansker knyttet til seksualitet i målgruppen - alvorlige (veiledende frist 4 uker)
- **Barn**
 - Omfattende vansker knyttet til pubertet, seksualitet og identitet i målgruppen (veiledende frist 12 uker)
 - Omfattende atferdsvansker i målgruppen (veiledende frist 6 uker)